

OPINIA
KRAJOWEJ RADY SĄDOWNICTWA

z dnia 9 czerwca 2020 r.

**w przedmiocie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks karny**

Krajowa Rada Sądownictwa, po zapoznaniu się z projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Kodeks karny (druk senacki nr 63), przekazany przy piśmie Przewodniczącego Komisji Ustawodawczej Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z 3 kwietnia 2020 r. (znak: BPS.DKS.KU.0401.5.2020), opiniuje projekt pozytywnie w części dotyczącej ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, podtrzymując wcześniejsze stanowisko przedstawione w opinii Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 9 maja 2018 r. dotyczącej tego projektu, zaś negatywnie w części dotyczącej ustawy – Kodeks karny.

Rada ponownie zauważa, że w świetle obowiązującego art. 58 § 1a Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego – w przypadku braku porozumienia pomiędzy rodzicami w sprawie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywania kontaktów z dzieckiem po rozwodzie – sąd, uwzględniając prawo dziecka do wychowania przez oboje rodziców, rozstrzyga o sposobie wspólnego wykonywania władzy rodzicielskiej i utrzymywaniu kontaktów z dzieckiem po rozwodzie. Podobnej treści regulacje zawarto w art. 107 § 1–3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Na podstawie zaś art. 97 § 1 i 2: jeżeli władza rodzicielska przysługuje obojgu rodzicom, każde z nich jest obowiązane i uprawnione do jej wykonywania; o istotnych sprawach dziecka rodzice rozstrzygają wspólnie, a w braku porozumienia między nimi rozstrzyga sąd opiekuńczy.

Zaproponowane w opiniowanym projekcie zmiany treści przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz Kodeksu postępowania cywilnego mają na celu wprowadzenie możliwości orzekania opieki naprzemiennej, czyli powierzenia przez sąd wykonywania władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom oraz określenia wykonywania opieki nad dzieckiem w ten sposób, że dziecko będzie mieszkało przemiennie z każdym

z rodziców w porównywalnych okresach, z wyjątkiem przypadku, gdy jedno z rodziców zamieszkuje za granicą. Rada podkreśla, że projektodawca sankcjonuje już istniejącą praktykę orzeczniczą części sądów rodzinnych w zakresie tzw. pieczy naprzemiennej.

Wątpliwości Rady nadal budzą, przedstawione w załączeniu do projektu, badania empiryczne na temat opieki naprzemiennej, które są zbyt cząstkowe w tym zakresie. Zdaniem Rady powinno zostać przeprowadzonych więcej tego typu badań dla pełniejszego zobrazowania kwestii opieki naprzemiennej. Z uwagi na delikatną materię poruszaną w projekcie należy zauważyć, że z przedstawionych badań empirycznych nie wynika jednoznacznie, że taki system sprawowania opieki ma zawsze pozytywny wpływ na dziecko.

Odnosnie do zmian proponowanych w Kodeksie karnym wprowadzających przepis przewidujący karę ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2 w przypadku utrudniania lub uniemożliwiania wykonywania kontaktów lub sprawowania opieki nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wynikających z orzeczenia albo ugody zawartej przed sądem lub przed mediatorem, a ponadto karę pozbawienia wolności od roku do lat 3, jeżeli w wyniku wyżej wymienionego czynu pokrzywdzony dozna uszczerbku na zdrowiu psychicznym, i karę pozbawienia wolności od 2 do 12 lat w przypadku, gdy w następstwie tego czynu pokrzywdzony targnie się na własne życie, Rada krytycznie ocenia propozycje wprowadzenia tych sankcji karnych. Rada stoi na stanowisku, że skoro w obowiązującym porządku prawnym istnieją środki dyscyplinujące, które można zastosować w takich przypadkach, to należy zwiększyć skuteczność stosowania tych już dostępnych środków, np. mediacji, nie zaś wprowadzać daleko idące instrumenty represyjne z ich pominięciem. Istnieje bowiem – w ocenie Rady – niebezpieczeństwo, że prawo karne zostanie potraktowane instrumentalnie i stanie się narzędziem, za pomocą którego rodzice będą walczyć przeciwko sobie, nie bacząc na dobro dziecka.

Rada podkreśla, że prawo karne powinno wkraczać w stosunki rodzinne jedynie w wyjątkowych sytuacjach, ponieważ – jako narzędzie represyjne – stanowi *ultima ratio* w tej sferze.